

Відгук

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,

доцента **Павлюка Євгена Олександровича**

на дисертацію **Криштанович Світлани Володимирівни**

«Теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації. Аналізуючи проблему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту необхідно враховувати, які здійснює на кожне суспільство, людину глобалізація, яка є тим фактором, що спричиняє істотні зміни й зрушення в освіті. Ці зміни пов'язані з критикою антропоцентризму, гуманізму, ідеалів гармонійного розвитку особистості, з одного боку, а з іншого, в освіті очевидними стають процеси зближення і зміцнення зв'язків між філософією, педагогікою, психологією, управлінськими науками. Це проявляється повною мірою і при формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. У фокусі сучасних пошуків є не просто міждисциплінарні відносини, а їхня взаємна доповнюваність при вирішенні, зокрема, тієї чи іншої наукової проблеми. Водночас не повинні заперечуватися при цьому й нові форми міждисциплінарної освіти й міждисциплінарного вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Подібні методологічні акценти є необхідною підставою для дослідження формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, який ми розуміємо як процес зародження, подальшого розвитку, становлення фахівця. Отже, актуалізується теоретичне та методичне обґрунтування проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Оскільки в основі професійної діяльності менеджерів фізичної культури і спорту, в сучасних умовах, лежить особистісно-діяльнісний підхід, то необхідна зміна змісту його фахової підготовки, освітніми цінностями якого мають бути гуманістичні принципи, науково обґрунтовані психолого-педагогічні методи навчання, визначеність щодо розуміння психологічних механізмів, які керують поведінкою суб'єкта, тому вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту необхідне і своєчасне.

Суперечливі наукові підходи в наявних публікаціях характеризують недостатньо розроблену тематику даного напрямку досліджень. У цьому зв'язку тема дисертації здобуває актуального значення і доповнює наші уявлення по ряду теоретичних та практичних питань.

Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і результатів.

Тема дисертаційної роботи відповідає змісту проведеного дослідження, безпосередньо пов'язана з планами наукових досліджень, зокрема Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою «Професійний спорт в освітньому та науковому просторі» на 2016-2020 рр. (№ державної реєстрації 0116U003166) та плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2016-2020 рр. за темою: «Удосконалення організаційно-функціональних підходів управління фізичною культурою та фізичним вихованням місцевих громад України в умовах зміни механізмів управління та фінансування».

Характеризуючи дисертацію Криштанович Світлани Володимирівни в контексті вперше отриманих та найбільш суттєвих наукових результатів зазначимо: вперше науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; розроблено авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка відтворює специфіку набуття ними професійної компетентності, враховуючи, спрямування

на отримання вищої освіти та конкурентну відповідність таких фахівців на ринку праці; розроблено та експериментально перевірено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка є сукупністю елементів забезпечення якості освітніх послуг закладами вищої освіти країни, що сприяють підготовці майбутніх фахівців такого рівня професійної компетентності, завдяки якому вони зможуть стати конкурентоспроможними на ринках праці, зможуть приймати управлінські рішення у сфері фізичної культури і спорту та успішно працюватимуть в усіх управлінських ланках спортивного руху; виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови (інтеграція змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін; використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; практико-орієнтоване навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів), які передбачають успішне впровадження системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту шляхом створення максимально наближеного інформаційно-освітнього середовища до майбутньої професійної діяльності цих фахівців; представлено авторське трактування дефініцій «формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», «професійна компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти» та «майбутні менеджери фізичної культури і спорту», що розкриває їх сутнісні ознаки; уточнено сутність понять «менеджер», «професіоналізм», «фахівці фізичної культури і спорту», «менеджмент у фізичній культурі і спорті», «менеджер фізичної культури і спорту»; структурні компоненти (мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, особистісний) професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти; зміст підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти Великої Британії, Швейцарії, Скандинавських країн, Італії, Іспанії

та Хорватії; удосконалено зміст, форми, методи та засоби формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, діяльнісний, соціально-психологічний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; подальшого розвитку набули наукові домінанти компетентнісної парадигми освітнього процесу у закладах вищої освіти, в яких здійснюється формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Дисертаційну роботу виконано у відповідності профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Відзначимо, що дисертаційна робота С. В. Криштанович має виважений науковий апарат. Дисертантка переконливо доводить актуальність обраної теми, чітко визначає мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, обґрунтовано формулює його гіпотезу. Методологічна й теоретична основа, а також джерельна база дослідження свідчать про ґрунтовний аналіз проведений авторкою з фаховою літературою (перелік використаних джерел складає 623 найменувань).

Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, загальних висновків, в яких поетапно розкриваються завдання дослідження, списку використаних джерел та додатків. Вважаємо, що науковий апарат дослідження обґрунтовано належним чином.

У першому розділі проаналізовано наукову літературу щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту як наукової проблеми; здійснено теоретичний аналіз категоріально-поняттєвого апарату педагогічної складової формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; проведено дискурс фізкультурної складової формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; охарактеризовано методологічні підходи

до формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Наголосимо на уважному ставленні дисертантки до вивчення літературних (історичної, педагогічної, філософської, навчально-методичної літератури, монографій і дисертацій, періодичних видань, нормативно-правових документів) джерел з проблеми професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Здобувачкою ретельно проведений аналіз формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту як науково-педагогічної проблеми, результати якого засвідчили існування потреби суспільства у запровадженні ефективних змін для підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Вважаємо грамотною є позиція авторки в контексті, що менеджмент у фізичній культурі і спорті розглядається як мистецтво управління фізкультурними та спортивними організаціями в ринкових умовах, за допомогою функцій планування, організації, мотивації, контролю та координування внутрішнього і зовнішнього середовища для досягнення поставлених цілей.

Нам імponує визначення дисертантки щодо характеристики поняття «менеджер фізичної культури і спорту», яке розглядається як фахівець у спортивній сфері, який займає керівну посаду, володіє мистецтвом управління: уміє застосовувати загальноприйняті принципи, методи, функції і технологію управління у своїй діяльності, наділений відповідним рівнем професійної компетентності та орієнтований на успіх.

У *другому розділі* дисертанткою проаналізовано особливості формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у світовому просторі; розкрито європейських досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; охарактеризовано досвід підготовки майбутніх спортивних менеджерів у закладах вищої освіти Великої Британії; розкрито специфіку професійної підготовки майбутніх спортивних менеджерів у закладах вищої освіти

Швейцарії; проаналізовано формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту Скандинавських країн; охарактеризовано професійну підготовку майбутніх менеджерів зі сфери спорту в Італії; проаналізовано досвід Іспанії щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту; досліджено сучасну практику формування професійної компетентності фахівців у сфері спортивного менеджменту Хорватії.

Проведений авторкою аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень дав змогу, на нашу думку вдало визначити особливості формування професійної компетентності менеджерів з фізичної культури і спорту у світовому просторі, зокрема університетська (академічна) підготовка майбутніх спортивних менеджерів охоплює розумне поєднання фундаментальної теоретичної освіти та професійної практики на різних етапах навчання; підготовка майбутніх спортивних менеджерів відбувається при пріоритеті спеціальних гуманітарних дисциплін над дисциплінами, що належать до природничих наук; багаторівнева підготовка майбутніх менеджерів з фізичної культури і спорту передбачає наявність базового та спеціалізованого етапів, зміст навчання на яких методологічно і методично відрізняються; базова підготовка охоплює засвоєння студентами комплексу дисциплін, які безпосередньо стосуються майбутньої професійної діяльності, у тому числі дисциплін організаційно-управлінських й економічних; спеціалізована підготовка зосереджена на вивченні необхідних для майбутньої професійної діяльності дисциплін та, навпаки, звільняє від студіювання допоміжних дисциплін, які не мають безпосереднього відношення до обраного фаху.

Варто відзначити з'ясовані Світланою Володимирівною особливості формування навчальних планів зарубіжних країн, які враховують варіативність, а саме передбачають три типи курсів – обов'язкові, частково елективні (за вибором), повністю елективні. Дисертанткою встановлено, що на цих засадах західноєвропейські університети та інститути почали послідовно вдосконалювати зміст підготовки менеджерів фізичної культури і спорту шляхом відбору дисциплін у навчальних планах.

У третьому розділі дисертанткою розкрито сутність та структуру професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти; з'ясовано критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; проведено педагогічну діагностику рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Світланою Володимирівною грамотно виокремлено сукупність вмінь та навичок, які необхідні майбутнім менеджерам фізичної культури і спорту для їхньої успішної професійної діяльності, зокрема: використовувати вітчизняний і закордонний досвід професійної діяльності менеджерів фізичної культури і спорту; ініціювати та реалізовувати міжнародні проекти; працювати в команді фахівців, які представляють різні країни; комунікувати в іншомовному середовищі для вирішення практичних завдань фізкультурно-спортивних організацій; аргументувати прийняті управлінські рішення у сфері фізичної культури і спорту та брати відповідальність за їх виконання; ефективно розподіляти та делегувати повноваження менеджера фізичної культури і спорту; оцінювати результати управлінської праці та фінансово-економічної діяльності організації фізкультурно-спортивного спрямування; створювати успішні спортивні організації, клуби, товариства тощо; працювати на різних управлінських рівнях організаційних структур фізичної культури та спорту; виявляти потенційних споживачів продукції фізичної культури і спорту та їхні поведінкові особливості; демонструвати результати впливу на громадськість засобами маркетингових комунікацій; організовувати маркетингові дослідження і рекламну діяльність у сфері фізичної культури і спорту з метою популяризації та просування продукції, робіт і послуг на ринку фізичної культури і спорту тощо.

Заслуговує схвалення розроблена здобувачкою комп'ютерна програма «Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», за допомогою якої охарактеризовано педагогічну діагностику рівнів сформованості

професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Акцентовано увагу на розподілі балів відповідно до визначених критеріїв, які допомогли встановити рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

У четвертому розділі запропоновано авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; подано модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; зосереджено увагу на необхідності інтеграції змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін; розкрито використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; доведено необхідність практико-орієнтованого навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів.

Імпонує модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка охоплює чотири структурні блоки зокрема цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний та результативно-оцінювальний, які об'єктивно характеризують відомості про мету, завдання та результат сформованості професійної компетентності.

Дисертанткою аргументовано доведено, що педагогічні умови передбачають успішне впровадження моделі системи шляхом створення середовища, максимально наближеного до майбутньої професійної діяльності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, мотивування майбутніх магістрів до особистісно-професійних змін під час навчання, стимулювання їх до професійного коучингу у самостійній роботі та педагогічної допомоги.

Заслуговує на увагу розроблена програма практики зі спеціалізації «Спортивний менеджмент», що сприяло набуттю досвіду майбутніми менеджерами фізичної культури і спорту управління спортивними організаціями.

У п'ятому розділі дисертанткою розкрито етапи та зміст педагогічного експерименту, проведено аналіз результатів експериментальної перевірки

системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Схвалюємо здійснене Світлою Володимирівною обґрунтування методики та організації проведення педагогічного експерименту. Погоджуємося з нею щодо мети та етапів експериментальної роботи.

Підкреслимо, що педагогічний експеримент проводився упродовж п'яти років (з 2015 по 2020 рр.). Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту досліджувалося у три етапи, зокрема констатувальному, формувальному та експериментально-узагальнюючому.

У дисертації аргументовано доведено, що в експериментальній групі спостерігаються статистично суттєві відмінності у даних сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту після проведення формувального етапу експерименту в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти та обґрунтовано, що рівень показників сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту на експериментально-узагальнюючому етапі в експериментальній групі вищий, ніж у респондентів контрольної групи.

Наголосимо на уважному ставленні дисертантки до проведення педагогічного експерименту!

Достовірність і новизна висновків та результатів. Науковий рівень дисертації характеризується об'єктивністю й відтворюваністю процесу вироблення нових знань доказовістю наукових висновків, точністю засобів і методів збору та обробки інформації.

Дисертаційна робота Криштанович Світлани Володимирівни вигідно вирізняється науково-методичним доробком. Авторкою розроблено навчально-методичний супровід на друкованих та електронних носіях, що включає: навчальні посібники «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті», «Спортивний менеджмент»; робочі навчальні програми, тестові завдання, методичні рекомендації для семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи з дисциплін «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті» та

«Спортивний менеджмент»; авторську комп'ютерну програму «Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», яка має свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 98021 від 11.06.2020 р., видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. Також роботу збагачують додатки, які мають як теоретичний, так і практичний характер.

Загальні висновки наукового дослідження обґрунтовані, чітко сформульовані та розкривають завдання дослідження.

Автореферат дисертацій у повній мірі відображає зміст та основні результати дослідження, характеризує основні наукові, теоретичні і практичні здобутки дисертантки.

Повнота викладення результатів дослідження висвітлено у 72 наукових і навчально-методичних працях, серед яких: 1 монографія, 1 зарубіжна колективна монографія; 2 навчальних посібника; 19 статей у наукових фахових виданнях України; 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема 1 стаття в Scopus і 2 статті в Web of Science; 30 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 13 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед них 8 навчально-методичних праць, 4 наукових праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму.

Зміст, результати, висновки та джерельна база дослідження С. В. Криштанович є вагомим внеском у вітчизняну професійну педагогіку, зокрема у процес професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та можуть бути використані керівниками навчальних закладів та викладачами фахових дисциплін для вдосконалення навчального процесу у ЗВО.

Поряд із цим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження С. В. Криштанович, вважаємо за необхідне висловити такі зауваження й побажання:

1. Вважаємо, що дослідження збагатив би окремий підрозділ аналізу особливостей професійної діяльності менеджерів фізичної культури і спорту у контексті відповідності професійної підготовки до такої діяльності, де б логічно та послідовно висвітлювались основні поняття, що використовує дисертантка у своїй роботі.

2. У процесі формування структури та змісту навчально-методичного супроводу у процесі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту було б доцільно врахувати та охарактеризувати міжпредметні зв'язки, висвітлити логічну подання навчального матеріалу в контексті поетапного формування професійної компетентності.

3. У дисертаційній роботі у повні мірі представлений зарубіжний досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту (Великої Британії, Швейцарії, Скандинавських країн, Італії, Іспанії, Хорватії), проте не зрозуміло які саме кращі практики такого аналізу використано або впроваджено у систему підготовки таких фахівців в Україні.

4. У роботі, на нашу думку, вдало підібрані педагогічні умови, однак у тексті дисертації не зрозуміло, виходячи з яких міркувань і яким чином відбувалась процедура їх вибору.

5. Концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту (підрозділ 4.1), на нашу думку, краще було б подати у такій послідовності: а) висвітлення концептуальних ідей, які більш чітко відобразили би стратегічні цілі і місію системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; б) систематизувати теорії та концепції, підходи, що лягли в основу роботи; в) висвітлити очікувані результати.

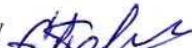
Висловлені побажання не є принциповими і не впливають на загальний високий рівень докторської дисертації, в якій здійснено комплексне вирішення актуальної наукової проблеми, що полягала в розробленні та експериментальній перевірці системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, проте можуть слугувати імпульсом для

дискусії під час захисту результатів дослідження і стимулом на наукову перспективу.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату, опублікованих наукових праць Криштанович Світлани Володимирівни дає підстави для такого висновку. Докторська дисертація відповідає паспорту спеціальності 13.00.04, профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19. Дослідження є закінченим і самостійним, має актуальну тему, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість, а також є вагомим для теорії та методики професійної освіти. Поставлені завдання виконано в повному обсязі. Наукові розробки, навчально-методичні матеріали впроваджено в низці навчальних закладів України. Отже, дисертаційна робота **«Теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» до докторських дисертацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами), а її автор – Криштанович Світлана Володимирівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри теорії і методики
фізичного виховання і спорту

Хмельницького національного університету С.О. Павлюк

Підпис С.О. Павлюка засвідчую:

Проректор з науково-педагогічної роботи,

к.е.н., доцент

С.А. Матюх